

Яким Горак

СПОГАДИ «ОСТАННЬОГО РОМАНТИКА» ЛЬВІВСЬКОЇ КОНСЕРВАТОРІЇ

Михайло Лемішко. *Гортаючи сторінки життя*. Львів 2015. 148 с.

Мемуаристика є нелегким літературним жанром. Попри свою позірну легкість (себе, прецінь, знаєш найкраще), добре написані спогади є великою рідкістю, хоча іноді можуть мати документальну цінність. Українська музична культура, на жаль, дуже вбога на мемуаристику (маємо лише спогади А. Вахнянина, О. Кошиця, М. Голинського) супроти надбань в цьому жанрі українських суспільно-політичних діячів (О. Барвінського, Є. Олесницького, Є. Чикаленка, Д. Дорошенка, М. Кононенка) чи письменників (В. Сосюри, У. Самчука, Є. Сверстюка, Д. Павличка та ін.). Причиною тому може бути або звичайна інертність людей, або ж зайва скромність автора, який не вважає свої спогади чимось істотним, вагомим і – в результаті – нераз забирає з собою відомості і судження про події, людей, які не зафіксовані в інших джерелах. Слушність цих міркувань підтверджує книга спогадів «Гортаючи сторінки життя» Михайла Лемішка – шанованого й авторитетного педагога-ветерана кафедри теорії музики ЛНМА, який тішить своїх колег фізичним, педагогічним і мистецьким довголіттям.

У трьох частинах книги автор осмислює своє життя від дитинства до сучасного моменту. У відображенні такого значного часового проміжку найбільш детальними, послідовними і цілісними щодо викладу є перші дві частини спогадів, присвячені дитячим рокам, здобуттю освіти і початкам праці в консерваторії. Як і в житті кожної людини, а тим більше сформованої за нелегкого радянського часу, тут сконцентровані дуже контрастні події життя автора: дитинство в полінаціональному (польському й українському) середовищі, жахіття воєнних років і потреба вже з дитячих років заробляти на хліб, формування зацікавлень, освіта тощо. Особливою теплою проїняті сторінки, присвячені педагогам в музичному училищі та, особливо, в консерваторії, плеяда яких презентувала українську музичну культуру того часу – А. Кос-Анатольський, Р. Сімович, С. Людкевич, Є. Козак. Третя частина, більш епізодична за побудовою, висвітлює ставлення автора на сучасному етапі до окремих сфер професійної діяльності (участь у вступних іспитах, науково-методична діяльність), житейських подій (громадські навантаження, стосунків до партії, сімейне життя), розуміння вічних понять (поезія, природа, любов, азарт, навіть секс). Такий контраст в побудові зовсім не дисонує щодо цілості книги, а навпаки, додає їй привабливої різноманітності. Розмаїття питань наближує автора до думок, проблем сучасного молодого покоління, робить книжку цікавою і для них.

Окрім опису загальної канви життя, спогади М. Лемішка привабливі ще й залученням і фіксацією багатого «матеріалу епохи». З точністю літописця автор наводить у книзі розлогі, колоритні приклади сільського і міського фольклору, особливо польськокомовного, цитує тексти протоколів засідань кафедри теорії музики, програмки концертів СНТ років свого навчання тощо. Цим гарно ілюструється епоха, в яку жив і формувався М. Лемішко, – епоха радянських повоєнних років

(50–60-ті роки). Її відображенням, хоч дуже ескізним, спогади також цінні, оскільки подають вагомі фактичні деталі, які годі знайти в офіційних джерелах (пресі, наукових дослідженнях тощо). З утвердженням української державності радянську епоху взагалі перекреслено, її не досліджують, про неї не пишуть. А тим часом покоління, яке зросло в ті нелегкі часи, дало і визначних митців, і цікавих людей, про яких і їх заслуги теж варто згадувати. Це ще один дуже цінний момент у пропонувананих спогадах.

Книжка читається «на одному подиху», з легкістю і задоволенням. Фрагменти спогадів (як от про С. Людкевича, Я. Якубяка, Е. Кобулея) вже друкувалися як окремі спогади, окремі епізоди М. Лемішко сам неодноразово оповідав у товаристві, і вони вже частково відомі у львівському музичному середовищі. Михайло Михайлович пише просто, але виявляє дивовижну майстерність оповіді і володіння словом. Книга є цілковитим віддзеркаленням натури автора – широго романтика з притаманними йому закоханістю в поезію і в природу, м'якою вдачею, філософським поглядом на життя, з неодмінним гумором. Часті цитати поезій різними мовами (українською, польською, російською) не лише ілюструють мистецькі духовні зацікавлення автора, але часто служать квінтесенцією його думок, є засобом виявлення його глибинного внутрішнього світу.

Особливий дар Лемішка-мемуариста – його тонке володіння гумором. Гумор присутній у книзі у різних його виявах: чи у вигляді пісеньок, почутих в дитинстві, чи цитуванням гумористичних поезій. Не раз автор потрапить так написати, що навіть в оповідях про серйозні речі відчуваєш гумористичний підтекст (наприклад, вступ до другої частини). Навіть ризикована поява на сторінках спогадів нецензурної лексики, чи непристойних слів, образів, якими легко впасти у вульгаризацію, постають в розповіді природно (за принципом «з плота кілка не витягнеш»), без акцентуації і фокусуванні на них, але й без грубощів, з тактом. У світлі смаків у гуморі Лемішко висвітлює і постаті викладачів консерваторії (у розділі «Колеги-викладачі жартують») – людей заслужених в українській музичній культурі – і цим анітрохи не ущербляє їх вагомості і заслуги, а навпаки – зображає їх живими людьми, для яких ніщо людське не було чужим. На мій погляд, це дуже цінна риса мемуариста, бо часто у спогадах з живої людини роблять манекена, наділеного всіма чеснотами і позбавленого будь-яких недоліків чи людських слабостей.

Поява книги вже заінтригувала широкі кола читачів-музикантів: серед педагогів і студентів академії книга має величезний попит, у приватному товариському спілкуванні розпитують про неї, цікавляться враженнями. Можливо, сам автор частково спричинився до цього авторекламою про «ризиковані і пікантні речі», написані у тій книзі. Ті читачі, хто знайомий особисто з автором спогадів, спілкуються з ним, читаючи книгу майже візуально бачитимуть міміку і жестикуляцію оповідача, чути будуть його специфічну інтонацію – настільки широко і точно відображає стиль книги особу її автора. Від себе можемо широко привітати автора з виданням нової праці і побажати йому віку і сил, щоб ще не однією своєю працею потішити своїх колег.

